



Marknadsanalys för produkter av grankärna



Torbjörn Elowsson
Gustav Lindholm
Institutionen för Skogens Produkter och Marknader
SLU
Finansiär Skogsägarna Norrskogs Forskningsstiftelse
Uppsala 2007

Bakgrund:

Att granens kärnved har andra egenskaper än dess splintved har varit känt och beskrivs av bland andra professor Per Nylinder på 1950-talet.

I början av 2000-talet inledde SP-Träteck ett projekt att med hjälp av laboratorieanalyser och provbitar i fält studera skillnaden mellan kärna och splint. Intressanta aspekter var skillnad i påväxt, vattenabsorption och sprickbildning. Huvudprojektet genomfördes av Karin Sandberg finansierad av Norrskogs Forskningsstiftelse. Under 2006 beslutades det att studera de marknadsmässiga, ekonomiska och produktionsmässiga förutsättningarna för tillverkning av virke av grankärna.

Syftet med marknadsanalysen var att identifiera potentiella marknader och kartlägga intresset för produkter av grankärnvirke på dessa marknader. Därefter skulle marknaderna rangordnas utifrån var och ens ekonomiska potential och tillgänglighet. Målet var att ge industriella intressenter vägledning men också att ge en snabb, tydlig och kostnadsmässigt sund indikator på de marknadsmässiga aspekter som bör beaktas i fortsatt forskning inom området.

Genomförande:

Studien omfattade en litteraturstudie, insamling av statistiskt material med syfte att definiera egenskaper och förutsättningar, studier om brukarpreferenser och jämförande tester mellan olika träslag.

Som underlag för intervjuerna upprättades en konceptbeskrivning. Syftet med den var att ge den intervjuade en möjlighet till en objektiv bedömning av olikheterna mellan kärna och splint. Dessa kan sammanfattas till att grankärna tar upp en tredjedel då mycket vatten som gransplinten. Detta leder till mindre sprickbildning och sämre förutsättningar för svampar och bakterier att bryta ner veden. Grankärna har samma rötbeständighet som furukärnvirke. Målningsintervallen bedömdes vara minst 10 % längre än för traditionellt granvirke. Priset är mellan 0-10% högre än för traditionell gran av liknande sortiment. Övriga virkesegenskaper motsvarar traditionellt panelvirke av gran.

En konkurrensanalys gjordes för att jämföra grankärnvirke med andra trämaterial. De variabler som undersöktes var bl.a. pris, beständighet, livslängd, sprickbildning och miljöbelastning. Jämförelsen gjordes med värmebehandlat, tryckimpregnerat, linoljeimpregnerat och acetylerat trä samt obehandlade träslag.

Därefter gjordes en första marknadsidentifiering där potentiella användningsområden för materialet grankärnvirke rangordnats utifrån både objektiva och subjektiva värden samt antagen betalningsvilja. Med hjälp av denna enkla rangordning kunde vissa användningsområden uteslutas på grund av att något annat material hade en så stark ställning.

De mest intressanta produktområdena lämpliga att studera djupare var fönster, ytterklädsel till husfasader samt panelvirke till buller- och insynsplank. Geografiskt avgränsades projektet till den svenska marknaden.

Urvalet för intervjuerna gjordes med hjälp av TMF:s medlemslistor. Samtliga medlemmar ur fönster- och småhusbranschen kontaktades. Intervjuer genomfördes med 25 företag.

Resultat marknadsundersökning panelvirke:

Samtliga tillfrågade använde centrumsågade granpaneler. Detta innebär att traditionellt panelvirke till stora delar är samma produkt som panel av grankärna. Skillnaden är att kärnandelen kommer att vara kontrollerad för den senare. Majoriteten var nöjda med den befintliga panelen. Ett fåtal letade alternativ. Kraven på panelvirke är att det skall vara friskkvistigt, utan kvisturslag, tätvuxet och nedtorkat minst till 18 % fk.

De vanligaste kvalitetsproblemen med dagens panelråvara är förekomst av kvisturslag, dålig nedtorkning och sprickbildning. På grund av en rädsla för ökande kostnader finns det en skepsis mot en satsning av detta slag. Samtidigt ansågs en kvalitetssäkring av panelvirke vara välkommen. Betalningsviljan för kvalitetsförbättringar går isär bland de svarande men resultatet pekar på att den är låg.

Resultat marknadsundersökning fönstervirke:

Idag används företrädesvis furuvirke till fönster. Furuvirkets beständighet och traditionsmässiga skäl framhålls som de främsta anledningarna. Fönster tillverkas även av lövträ, aluminium samt i kombinationer trä-aluminium.

Kraven på fönstervirket beror delvis på vilken tillverkningsmetod som används:

För fingerskarvade och pluggade produkter är det viktigast att virket har friska kvistar och att avståndet mellan kvistvarven är långt.

För homogent virke och mittlameller i lamell-limmat virke kan även viss svart-/torrkvist accepteras.

Andra viktiga faktorer är formstabilitet och att kvistarna är små.

Det finns ett större betalningsutrymme för virket till fönster än för panelvirke. De identifierade hindren för grankärna till fönster är främst skepsisen mot pärlkvistar och grankärnans beständighet. Även den rådande traditionen att använda furu är ett hinder. I dag råder ett visst utbudsunderskott av furuvirke och det förväntas öka. Trots detta finns det en generell skepsis mot att använda gran i fönster.

Resultat marknadsundersökning paneler till höghus samt buller- och insynsplank:

Till panel i höghus och bullerplank används samma material som till småhus. Volymen är mycket liten och de högt ställda beständighetskraven gör att impregnerat virke förväntas få en stark ställning.

För plank används idag både traditionella granpaneler och impregnerad furu. Även impregnerad furu som efterbehandlats med färgpigment används. Detta sortiment anses vara aktuellt även för ytterklädsel till höghus. De viktigaste kraven är minimalt underhåll, lång livslängd, och formstabilitet. Miljöaspekter väger något tyngre inom marknaden för plank än inom övriga marknader och beror främst på användningen av impregnerat virke.

De identifierade hindren består främst i skepsisen mot grankärnvirkes beständighet. Ett längre mätintervall mottas något mer positivt inom dessa marknader.

Slutsatser: Generellt är mottagandet svalt för produkten grankärnvirke bland intervjuade industriella köpare. Marknaden för paneler till småhus är svagt positiv, marknaden för fönstervirke är negativt inställd med undantag för några volymmässigt små användningsområden. Marknaden för paneler till höghus är ytterst osäker ur volymhänseende men mottagandet är svagt positivt. Marknaden för plank är svagt positiv men beror till stor del av framtida legala interventioner gällande traditionellt tryckimpregnerat virke.